

1000 büyük firmanın 600'ü OSB'lerde

TÜRKİYE'nin 1000 büyük sanayi kuruluşunun geçen yıl toplam 84 milyar dolar ihracat yaptığı, bunun yarısından fazlasını OSB sanayicilerinin gerçekleştirdiği bildirildi. Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK) Başkanı Memiş Kütükcü, **İstanbul Sanayi Odası** tarafından açıklanan 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu ve İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' listelerinde yer alan 1000 firmadan 600'ünün OSB'lerde üretim yaptığını ifade etti. Bu firmaların, büyük sanayi kuruluşlarının 5 trilyon liranın üzerindeki toplam cirosunun yüzde 51'ini, net satışların ise yüzde 50'sini gerçekleştirdiğini aktaran Kütükcü, "OSB'ler Türkiye'nin üreten gücü haline geldi. Türkiye'nin 1000 büyük sanayi kuruluşu geçtiğimiz yıl toplam 84 milyar dolar ihracat yaptı. Bu ihracatın yüzde 50'den fazlasını 43 milyar dolarla OSB sanayicileri gerçekleştirdi" değerlendirmesinde bulundu.

Sanayinin zirvesinde değişim ne yönde?

ISO Birinci ve İkinci 500'de sektör ve teknoloji payları (%)

Sektörler ve teknoloji düzeyleri	Birinci 500 içinde sektör/teknoloji payları			İkinci 500 içinde sektör/teknoloji payları			ISO-1000 içinde 1. ve 2. 500'ün 2022 payı		
	2021	2022	Yıllık fark (% puan)	2021	2022	Yıllık fark (% puan)	Birinci 500	İkinci 500	1inci 500 için yıllık fark
Maden, Taş ve Toprak Ürünleri Sanayii	5,2	6,2	1,0	6,4	5,8	-0,6	87,3	12,7	4,3
Gıda Ürünleri Sanayii	11,8	11,7	-0,1	18,3	18,8	0,5	80,1	19,9	0,5
Tekstil Ürünleri Sanayii	4,0	2,7	-1,3	15,4	16,3	0,9	51,7	48,3	-9,4
Giyim Eşyaları Sanayii	0,9	0,7	-0,2	4,0	3,5	-0,5	56,4	43,6	-1,2
Orman, Kağıt Ürünleri, Mobilya ve Basım Sanayii	3,7	3,3	-0,4	7,7	6,9	-0,8	75,5	24,5	1,2
Kimyasal Ürünler, Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sanayii	19,9	23,3	3,4	13,9	14,2	0,3	91,4	8,6	1,7
Metal Eşya Sanayii	2,3	2,1	-0,2	5,1	4,5	-0,6	75,1	24,9	1,9
Ana Metaller ve Makine İmalat Sanayii	26,4	23,4	-3,0	13,9	15,1	1,2	90,9	9,1	-1,1
Elektrikli Teçhizat ve Elektronik Ürünler Sanayii	10,5	12,6	2,1	7,5	7,5	0,0	91,6	8,4	2,1
Kara, Deniz Taşıtları ve Yan Sanayii	15,4	14,0	-1,4	7,9	7,5	-0,4	92,3	7,7	0,2
Düşük teknoloji	33,3	28,9	-4,4	47,8	49,2	1,4	78,4	21,6	-1,0
Orta-düşük teknoloji	32,4	37,7	5,3	24,2	25,3	1,1	90,2	9,8	2,1
Orta-yüksek teknoloji	28,3	27,2	-1,1	24,5	23,1	-1,4	87,9	12,1	1,5
Yüksek teknoloji	6,1	6,2	0,1	3,5	2,4	-1,1	94,1	5,9	3,5

* Sektör payları üretimden satışlara göre, teknoloji düzeyi payları brüt katma değer miktarına göre hesaplanmıştır.

Istanbul Sanayi Odası'nın (ISO) birinci ve ikinci en büyük sanayi kuruluşu araştırması yüksek enflasyon-düşük faiz ortamına şirketlerin karlarını enflasyon üzerinde artırdıklarını ve özkaynak

oranlarını yükselttiklerini gösteriyor. Bunlar olurken, birinci ve ikinci en büyük sanayi kuruluşunun sektörel ve teknolojik yapısına baktığımızda gördüğümüz gelişmeler şöyle:

► Birinci 500 ile ikinci 500 arasındaki büyüklük farkı 2022'de biraz daha arttı. ISO-1000 içinde ilk 500'ün üretimden satışlardaki payı 0.8 puan daha artarak yüzde 86.6'ya çıktı. ISO 500'ün ilk 3 şirketinin üretimden satış miktarı, ikinci 500'ün tamamından daha fazla. Bu sanayinin yapısında tekelleşmenin yüksek olduğuna işaret ediyor.

► Birinci 500'ün üretimden satışlarında ihracat ve istihdam açısından önemli sektörlerin payı azaldı. Otomotiv, ana metal ve makine imalatı ve tekstilin payındaki düşüş özellikle dikkat çekici.

KRİTİK AÇI
İsmet Özkul
ismetozkul@gmail.com

► Birinci 500'ün toplam üretimden satışı içinde payı artan sektörler madencilik, elektrikli teçhizat ile kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünleri.

► Birinci 500'de payı azalan gıda ve tekstil ile ana metaller ve makine imalatının ikinci 500'deki payında küçük artışlar var. Bu durum, düşük teknoloji alanlarında firma büyüklüklerinde küçülme eğilimine işaret sayılabilir.

► Giyim eşyaları, orman, kâğıt

ürünleri, mobilya, metal eşya ile otomotiv sektörlerinin payı, hem birinci hem de ikinci 500'de azalmış. Bu durum, istihdam ve dış pazar rekabeti açısından alarm verici sayılabilecek bir gelişme.

► İkinci 500'ün katma değer üretiminde düşük ve orta-düşük teknolojinin payı artarken yüksek ve orta-yüksek teknolojilerin payı azalmış. Birinci 500'de düşük teknoloji ile orta-yüksek teknolojinin payında azalma, diğerlerinde artış var. İkili ayrımla bakarsak düşük ve orta-düşük teknolojilerin payı her iki grupta da artıyor. Birinci 500'ün üretiminin üçte ikisi, ikinci 500'ün üretiminin dörtte üçü düşük ve orta-düşük teknolojiye dayanıyor.

► Sonuç olarak karlar ve özkaynaklardaki artışın, üretimin yapısal cephesine yansımadığını söyleyebiliriz.

KISA... KISA... KISA...

- **AVRUPA** İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), İş Bankası'na deprem bölgesinin yeniden inşası ve kadınların öncülüğündeki KOBİ'lere yönelik programlarda kullanılmak üzere 100 milyon dolarlık finansman sağladı.
- **DOĞAN** Holding, Hepsi Emlak'ın Zingat'ı devralmak üzere Property Finder Group ile mutabakata vardığını duyurdu.
- **KOCAER** Çelik, 2023 yılının ilk dokuz ayında toplam net kârını geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 146 arttırarak 1.1 milyar TL'ye çıkardı.
- **PLASTİK Sanayicileri** Derneği'nin değerlendirmesine göre plastikçiler, **İSO İkinci 500** Büyükte güç kaybetti. Listedeki işletme sayısı 27'den 24'e geriledi.

Vakit Kaybetmeden Harekete Geçmeliyiz

Yaşadığımız afetler, sanayinin dayanıklılığının kritik bir öneme sahip olduğunu gösterdi. Özellikle şubat ayında yaşanan deprem felaketi, bir bölgede ekonominin ayakta kalabilmesi için sanayinin kesintisiz faaliyet göstermesi gerektiğini ortaya koydu.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA), içerdiği 17 küresel amaç ile 2030 yılına kadar dünyanın daha yaşanabilir hale getirilmesine yönelik küresel bir eylem çağrısı. SKA'nın gerçekleşmesi için yaklaşık altı yıl gibi kısa bir sürenin kaldığı dikkate alındığında üretim ve ticareti yeniden şekillendiren sürdürülebilirlik anlayışının hayatımızdaki yerinin her geçen gün artması gerekiyor.

Sanayi perspektifinden sürdürülebilirlik; üretimin devamlılığı sağlarken, canlı yaşamını ve çeşitliliği garanti altına alan bir yaklaşımı temsil ediyor. Bu kavram, insanlığın ihtiyaçlarını karşılarken kaynakları minimum seviyede tü-

9 SANAYİ, YENİLİKÇİLİK VE ALTYAPI

Sürdürülebilir Kalkınma Amacı

9

Dayanıklı altyapılar tesis etmek, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi desteklemek ve yenilikçiliği güçlendirmek.

keterek gelecek nesillere aktarabilme yeteneğini yansıtıyor.

Bu doğrultuda 17 SKA'nın dokuzuncu maddesi olan Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı ile "Dayanıklı altyapılar tesis etmek, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi desteklemek" amaçlanıyor.

Dijitalleşme ve teknolojik dönüşüm sürecinin hız kazandığı günümüzde dokuzuncu SKA'da yer alan bir diğer başlık olan "yenilikçilik" kavramı ise firmaların değişen koşullara uyum sağlayabilme ve akut tehditlerle başa çıkabilme yetkinliklerini artırabilmeleri açısından önem taşıyor.

Özellikle inovasyon ve yüksek katma değerli ürün odaklı şirketlerin varlık değerlerinin arttığı, tedarik zincirlerinde bulunan şirketlerin üretim anlayışlarını ve geleneksel yaklaşımlarını değiştirdikleri gözlemleniyor. Bu noktada, dijital dönüşümün başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için değişimi teşvik eden bir organizasyon kültürü oluşturmanın da büyük bir önem taşıdığını görüyoruz. Bu bağlamda her sektörün iş modelini yeniden gözden geçirmesi gerekiyor.

Sürdürülebilir ve güçlü bir ekonomik büyüme için kritik bir öneme sahip olan sanayi, tercihi ettiği üretim teknikleriyle toplumu dönüştürme yeteneğini de elinde bulunduruyor. Bu, sanayinin sürdürülebilir bir gelecek için artan sorumluluğunu vurguluyor. Bu sebeple günümüzde eğitim, teknoloji, bilim ve alt yapı alanlarında yapılan yatırımlar rekabet gücüne istikrar

sağlanması kadar sürdürülebilirlik yetkinlikleri kazandırılması açısından da önem arz ediyor.

DİJİTALLEŞME SÜRECİ

Sürdürülebilir büyüme, kalkınma ve gelişme kavramlarına dayanan günümüz üretim ve ekonomi anlayışı çerçevesinde bilim, eğitim, teknoloji ve inovasyona önem veren gelişmiş ülkeler belirtilen alanlara uzun vadeli bir bakışla yüksek yatırımlar yapıyor. Bu noktadan hareketle ancak sürekli olarak gelişen, değişen ve güncellenen stratejiler ortaya koyabilen ve değişime, gelişime açık olan KOBİ'lerin gelecek için doğru yatırımlar yapabileceğini söyleyebiliriz.

Özetle küresel düzeyde rekabet gücünü artırmış, yüksek katma değerli, ileri teknolojiye dayalı, verimli, çevreye duyarlı, dışa bağımlılığı azaltan, güvenli ve sürdürülebilir bir üretim yapısı ortaya çıkıyor. İklim değişikliğinin yarattığı koşullar göz önüne alındığında sürdürülebilir üretim ve bu bağlamda yaşanacak dönüşüm

ERDAL BAHCIVAN İSTANBUL SANAYİ ODASI (İSO) BAŞKANI

ülkemiz açısından da önemli bir gereklilik halini alıyor. Küresel düzeyde yaşanan bu dönüşüm uluslararası ticarete yeni sistemlerin ortaya çıkmasına sebep olurken dijitalleşme bu süreci besleyen kritik bir faktör olarak ön plana çıkıyor.

Yeşil bilgi teknolojilerinden, akıllı ulaşım sistemlerine, sürdürülebilir şehirlerden otomasyona kadar dijital teknolojilerin sürdürülebilir dönüşüm için ortaya koyulan iddialı hedeflerin gerçekleştirilmesinde kilit araçlar olacağı ortaya konuyor. Bu süreçte oluşacak yeni iş ve üretim modelleri teknolojinin sağladığı hız ve verimlilikle büyük değişimler yaratacaktır. Bu noktada özellikle KOBİ'lerin kapasitelerinin artırılması, dijital ve yeşil dönüşüme hazırlık konusunda yol haritalarının hazırlanması önemlidir. Bu şekilde ileri ve temiz teknolojilerle yüksek katma değerli üretim yakalanıp, ekonomik refah artırılabilir.■

“
Sanayi tercih ettiği üretim teknikleri ile toplumu dönüştürme yeteneğini elinde bulunduruyor...”

EKONOMİST GÖZÜYLE

Ali Coşkun

58-59.Dönem Sanayi Bakanı

Üniversiteler, araştırma kurumları ile üretim sektörleri arasında işbirliği oluşturmak, ülke sanayiinin ululararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulmasını sağlamak amacıyla teknolojik bilgi üretmek, üretimde ve üretim yöntemlerinde yenilikler geliştirmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, özellikle üniversitelerde yapılan ilmi araştırmalar sonucu elde edilen teknolojik bilgileri ticarileştirmek, teknoloji yoğun bilgileri desteklemek, KOBİ'lerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları oluşturmak, ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, teknoloji yoğun alanlarda araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkanları sağlamak, teknoloji transferini sağlamak...Tüm bu amaçlar için Bakanlığım döneminde "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri" kurulmasına ön ayak oldum ve önem verdim.

İlk defa Bakanlığım döneminde, 26 üniversite ile işbirliği ve kuruluşlar gerçekleştirildi.

İş hayatına atıldığım ilk günden beri, Türkiye'de 2 konunun hep eksikliğini hissetmişimdir: Birincisi, sanayileşmede çok önemli bir unsur olan "teknik insan gücü" eğitime önem verilmesi. Oysaki, Türkiye'de sanki kasıtlı olarak sanayiinin gelişmesi için Meslek Liselerinin yeterince desteklenmemesi, hatta bazı dönemlerde ideolojik düşüncelerle bunların önlenmesini kesilmesi, üniversitelere girişlerinin önlenmesi gibi düşündürücü, ibret verici gelişmeler yaşadık.

İkincisi, "Araştırma-Geliştirme", yani Ar-Ge faaliyetlerinin yeterince desteklenmemesi ve uzun yıllar gündemde de yerini almamasıdır. Bu sebeplerle **İstanbul Sanayi Odası** Meclis üyeliğine seçildiğim tarihlerden itibaren bu konuların üzerinde ehemmiyetle durdum. Gerek Oda Meclis konuşmalarında, gerekse medyaya verdiğim beyanlarda ve özellikle Türkiye Odlar-Borsalar Birliği Başkanlığım esnasında bu konuda mücadele vermeye çalıştım.

Teknolojik transfer, beyinden beyine geç olaydır. Bu beyinleri, sağlam bir bir "eğitim politikası" ile yetiştirmez

isek, sanayi gelişmesini elde etmemiz mümkün olamaz. Ayrıca, yetişen ve gelişen beyinlere uygulama sahaları açılmadığı takdirde "beyin göçü" engellenemez ve yetişmiş hedefleri, amaçları olan teknik elemanlarda yurt dışına göçerler.

Teknolojik gelişmeleri kavrayacak beyinleri yetiştirmek, eğitimden geçer. Yeni teknolojileri üretmez, transfer ettiğimiz teknolojileri geliştirip Türkiye şartlarına uygulamazsak, çağın dışında kalırız.

Tarihin derinliklerinde Batı ülkelerinin gelişmemiş ülkelerin hammaddesine sahip çıkmak için kurmuş olduğu sömürgecilik anlayışı, günümüzde şekil değiştirmektedir. Bu kez ekonomik ve teknolojik sömürge haline gelir ve ülkeyi sömürülmeğe kurtaramayız. Hatta ekonomik bakımdan, bağımsızlığımızı elde edemeyiz.

Bu tür düşüncelerle üniversitelerle, iş alemiyle gerekli çabaları sarf ettim. **Türkiye Odlar-Borsalar Birliği** Başkanı olduğum zaman daha önce elde edemediğimiz Sanayi-Üniversite işbirliğine bir adım olması bakımından mevcut üniversite rektörlerine, dekanlıklarına resmi yazı ile özet olarak, "Halen elde ettiğimiz bilgilere göre üniversitelerde yapılan araştırma ve doktora çalışmaları ya hocaların hazır olduğu konularda ya da öğrencinin seçtiği konularda yapıldığını, bu doktora tezlerinin şimdiye kadar %1 ölçüsünde bile Türk Sanayiine, Türk İş Dünyasına faydalı olarak kullanılmadığını üzüntü ile tespit etmiş bulunuyoruz. Bundan böyle iş dünyamızın ihtiyacı olan konularda araştırma, geliştirme ve doktora çalışmaları yaptırdığınız takdirde bize bildireceğiniz konu ve ve bütçe Yüksek İstişare Kurulumuz tarafından incelenip, finansmanı tamamen birliğimizce karşılanacaktır" diye duyuruda bulunmasını sağladım.

Bir müddet sonra bu tür doktora çalışmaları başladı, giderek gelişti. Hatırladığım kadarıyla bir-iki yıl içerisinde 70'in üzerinde araştırma ve doktora teklifi sunuldu.

Böylece Sanayi-Üniversite ilişkisinin kapısını açmış olduk. Bu doğrultuda San-Tez Projesini de ele aldık ve müşterek çalışma imkanları sağladık.■

Ülke kalkınmasında "Üniversite Sanayi işbirliği"nin önemi

İlk defa Bakanlığım döneminde, 26 üniversite ile işbirliği ve kuruluşlar gerçekleştirildi. İş hayatına atıldığım ilk günden beri, Türkiye'de 2 konunun hep eksikliğini hissetmişimdir: Birincisi, sanayileşmede çok önemli bir unsur olan "teknik insan gücü" eğitime önem verilmesi. Oysaki, Türkiye'de sanki kasıtlı olarak sanayiinin gelişmesi için Meslek Liselerinin yeterince desteklenmemesi, hatta bazı dönemlerde ideolojik düşüncelerle bunların önlenmesini kesilmesi, üniversitelere girişlerinin önlenmesi gibi düşündürücü, ibret verici gelişmeler yaşadık. İkincisi, "Araştırma-Geliştirme", yani Ar-Ge faaliyetlerinin yeterince desteklenmemesi ve uzun yıllar gündemde de yerini almamasıdır. Bu sebeplerle **İstanbul Sanayi Odası** Meclis üyeliğine seçildiğim tarihlerden itibaren bu konuların üzerinde ehemmiyetle durdum. Gerek Oda Meclis konuşmalarında, gerekse medyaya verdiğim beyanlarda ve özellikle Türkiye Odlar-Borsalar Birliği Başkanlığım esnasında bu konuda mücadele vermeye çalıştım.

